

دستور جلسه کارگروه	
عنوان: بررسی مشکلات نحوه تایید صلاحیت شرکت ها و موسسات بازرسی کننده در حوزه گاز و نفت	
مرجع طرح موضوع: جامعه ممیزی و بازرسی ایران	
تاریخ برگزاری جلسه: ۱۴۰۲/۰۲/۲۵	
تعداد صفحات دستور جلسه: ۹ صفحه	
<p>مقدمه: بررسی یک محصول، فرآیند، خدمات، نصب یا طراحی آنها و تعیین تطابق آن با الزامات خاص یا الزامات عمومی و یا بررسی دقیق محصولات (طراحی و کیفیت)، خدمات، فرآیندها یا دستگاهها و ماشین آلات "بازرسی" نامیده می شود که برای تعیین انطباق اشیا در برابر الزامات معین نیز استفاده می شود.</p> <p>گواهی بازرسی یا گواهی سوریانس (سورویانس) نیز سندی است که توسط یکی از شرکت های بازرسی کننده صادر می شود. به طور مثال در بازرگانی بین المللی که طرفین داد و ستد ساکن کشورهای مختلف می باشند و در اکثر معاملات کالا نیز از کشور ثالثی بارگیری و حمل می شود، قاعدتاً خریدار قبل از وصول کالا نمی تواند از انطباق مشخصات کمی و کیفی و سایر خصوصیات کالا با قرارداد فروش اطمینان حاصل نماید. بنابراین شرکت های بازرسی کننده به عنوان امین و به عبارتی بازاری فنی مشتری و خریدار معرفی گردیدند.</p> <p>شرکت های بازرسی کننده بایستی بعد از انجام بازرسی و همچنین طی مراحل بازرسی چگونگی عملیات انجام شده را به مشتری یا خریداری که آنها را انتخاب نموده اعلام نماید و هرگونه مغایرتی که در تطابق کالای بازرسی شده و شرایط خرید مشاهده می نماید به مشتری خود اطلاع دهد و پیشنهاد خود را اعلام و در انتظار دستوری صریح از جانب مشتری باشند تا خدمات بعدی به سرعت انجام گیرد.</p> <p>شرکت های بازرسی برای انجام وظایف خود می بایستی گواهینامه اعتبار بخشی را دریافت نمایند و صلاحیت آنان تایید گردد. این گواهینامه را طبق مستندات قانونی زیر از سازمان ملی استاندارد و مرکز ملی تایید صلاحیت دریافت می نمایند. از سوی دیگر نیز به منظور حضور در پروژه های با تامین اعتبار دولتی توسط سازمان برنامه و بودجه تایید صلاحیت می شوند.</p>	
مطابق بند ۱۰ ماده ۷ قانون تقویت و توسعه نظام استاندارد مصوب ۱۳۹۶	مرکز ملی تایید صلاحیت ایران به عنوان تنها مرجع رسمی ، وظیفه اعتبار بخشی و تایید صلاحیت کلیه نهادهای ارزیابی انطباق را برعهده دارد.
مطابق ماده ۸ قانون تقویت و توسعه نظام استاندارد	نهادهای اعتباردهی که به صورت مستقل از فعالیت های استاندارد سازی فعالیت می کنند در چهارچوب الزامات بین المللی موظف به تایید صلاحیت موسسات ارزیابی انطباق در جهت پذیرش گواهینامه های صادره در سطوح بین المللی می باشند.
مطابق ماده ۹ قانون تقویت و توسعه نظام استاندارد	فعالیت های اعتبار بخشی در مرکز ملی تایید صلاحیت ایران انجام می پذیرد که رئیس آن به پیشنهاد رئیس سازمان و تصویب شورای عالی استاندارد و با حکم رئیس سازمان برای مدت چهار سال انتخاب می شود.
مطابق تبصره ماده ۱۸ قانون تقویت و توسعه نظام استاندارد	سازمان تنها مرجع رسمی برای تایید صلاحیت شرکت ها و موسسات بازرسی کننده داخلی و خارجی است.
مطابق تبصره ماده ۳۲ قانون تقویت و توسعه نظام استاندارد	در حوزه تایید صلاحیت، نمایندگی جمهوری اسلامی ایران در مجامع و مراجع تخصصی بین المللی و منطقه ای بر عهده مرکز ملی تایید صلاحیت است.

<p>مطابق ماده ۳۴ قانون تقویت و توسعه نظام استاندارد</p>	<p>ارکان سازمان ملی استاندارد ایران عبارت است از: ۱- شورای عالی استاندارد ۲- رئیس سازمان ملی استاندارد</p> <p>رئیس مرکز ملی تایید صلاحیت ایران در ترکیب شورای عالی استاندارد می باشد</p> <p>ماده ۳۴- ترکیب شورای عالی استاندارد عبارت است از:</p> <p>۱- رئیس جمهور به عنوان رئیس شورای عالی و در غیاب وی معاون اول رئیس جمهور</p> <p>۲- رئیس سازمان به عنوان دبیر شورای عالی</p> <p>۳- معاون برنامه ریزی و نظارت راهبردی رئیس جمهور</p> <p>۴- رئیس سازمان حفاظت محیط زیست</p> <p>۵- وزیر «امور اقتصادی و دارایی»، «علوم، تحقیقات و فناوری»، «راه و شهرسازی»، «جهاد کشاورزی»، «صنعت، معدن و تجارت»، «بهداشت، درمان و آموزش پزشکی»، «نفت»، «نیرو»، «تعاون، کار و رفاه اجتماعی»، «ارتباطات و فناوری اطلاعات» و «دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح»</p> <p>۶- دادستان کل کشور</p> <p>۷- رئیس سازمان بازرسی کل کشور</p> <p>۸- دو نفر از نمایندگان مجلس شورای اسلامی مرتبط با حوزه استاندارد</p> <p>۹- رئیس اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی ایران</p> <p>۱۰- رئیس اتاق تعاون ایران</p> <p>۱۱- رئیس اتاق اصناف ایران</p> <p>۱۲- چهار نفر متخصص با تجربه در امور استاندارد به پیشنهاد رئیس سازمان و حکم رئیس جمهور برای مدت چهار سال</p> <p>۱۳- رئیس سازمان صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران</p> <p>۱۴- رئیس مرکز ملی تایید صلاحیت ایران</p> <p>۱۵- رئیس شورای رقابت</p>
---	---

همچنین در جهت اخذ این گواهینامه از مرکز تایید صلاحیت و در راستای تقویت بخش خصوصی و حضور این بخش در بازرسی استاندارد، شورای عالی استاندارد بنا به پیشنهاد وزارت صنعت، معدن و تجارت «آیین نامه تایید صلاحیت شرکتهای بازرسی کننده و ضوابط بازرسی کالاها» را در سال ۸۹ تصویب کرد. بر اساس این آیین نامه درخواست تایید صلاحیت شرکتهای بازرسی کننده داخلی و خارجی پس از احراز شرایطی لازم در هیئت ارزیاب مطرح و مورد بررسی و ارزیابی قرار می گیرد. طبق این آیین نامه شرکت های بازرسی کننده متقاضی باید طی دو سال از این تاریخ نسبت به استقرار و حفظ استاندارد ۱۷۰۲۰ آذر تمامی بخش ها و مراکز خود اقدام و مراتب را به هیئت ارزیاب گزارش نماید. لیکن در این راستا و در ارزیابی صلاحیت شرکتهای بازرسی فنی مشکلاتی برای فعالان بخش خصوصی در حوزه نفت و گاز به شرح این دستور جلسه ایجاد شده است:

^۱ آشنایی مفصلی با هیئت ارزیاب مرکز ملی تایید صلاحیت سازمان ملی استاندارد: پیوست شماره ۱

^۲ آشنایی مفصلی با استاندارد ایزو ۱۷۰۲۰: پیوست شماره ۲

بخش اول: مشکلات شرکت های بازرسی ناشی از ارزیابی صلاحیت شرکت های بازرسی فنی توسط شرکت ملی گاز:

همانگونه که در بخش مقدمه بیان شد براساس بند ۱۰ ماده ۷ و ماده ۹ قانون تقویت و توسعه نظام استاندارد، تنها مرجع رسمی انجام وظیفه اعتبار بخشی شرکت های بازرسی داخلی و خارجی در داخل کشور، سازمان ملی استاندارد ایران و مرکز ملی تایید صلاحیت ایران است، لیکن شرکت ملی گاز ایران دستورالعمل داخلی تحت عنوان "دستورالعمل ارزیابی شرکت های مشاور بازرسی فنی (شخص ثالث) و خدمات اجرایی بازرسی فنی (شماره مدرک: INSP-GN-I-04 مورخ ۱۳۹۹/۰۷/۲۱)" را صادر نمود و هدف از تدوین این دستورالعمل را تعریف و مراحل و نحوه ارزیابی و امتیازدهی به منظور ارزیابی صلاحیت شرکت مشاور بازرسی فنی (شخص ثالث) و خدمات اجرایی بازرسی فنی داخلی و خارجی را تعیین نموده است. لذا شرکت هایی که این مجوز را کسب ننمایند، حق کسب و کار در شرکت ملی گاز ایران را از دست می دهند که این رویه موانع، مشکلات و ایراداتی به شرح ذیل دارد:

۱. **عدم توجه به الزامات استاندارد ۱۷۲۰:** پرسنل شاغل در شرکت های بازرسی تایید صلاحیت شده مطابق با الزامات استاندارد ایزو ۱۷۲۰ ارزیابی می شوند و بایستی دارای مدرک تحصیلی دانشگاهی و تجربه فنی مرتبط با ارائه خدمات بازرسی در هر حوزه کاری باشند و شرکت ها توسط سازمان ملی استاندارد و مرکز ملی صلاحیت تایید صلاحیت می شوند و ملزم به رعایت این استاندارد هستند و در برابر آن پاسخگو و دارای مسئولیت هستند؛ اما در دستورالعمل صادره از سوی شرکت ملی گاز، به این استاندارد توجه نشده است و در ماده ۵ آن تمامی بازرسین شاغل در پروژه های شرکت گاز بایستی در آزمون و مصاحبه برگزار شده توسط شرکت ملی گاز حضور بهم رسانند و پس از گذراندن آزمون و مصاحبه امکان فعالیت خواهند داشت. شرکت های بازرسی نیز فقط با در اختیار داشتن بازرسی تمام وقت تایید شده شرکت ملی گاز، امکان حضور در پروژه های این شرکت را دارد.
۲. **اتلاف زمان و هزینه مازاد:** تاخیرات زمانی طولانی، معطلی و بلامتکلیفی شرکت های بازرسی بدلیل دوباره کاری، صرف وقت و هزینه اعزام بازرسان جهت برگزاری آزمون و مصاحبه در شرایط سخت اقتصادی موجود، هزینه های مادی و معنوی اعمال این دستورالعمل، هزینه های ممیزی و بازدید دفاتر شرکت های بازرسی باعث ایجاد فشار مضاعف بر شرکت های بازرسی شده است.
۳. **کاهش افراد تأیید صلاحیت شده و تاخیر در انجام بازرسی:** فرآیند سخت و پیچیده آزمون بعضاً باعث شده است که در بعضی تخصص ها، تعداد نفرات تایید صلاحیت شده بسیار محدود و انگشت شمار باشد. این موضوع علاوه بر ایجاد فضای انحصار، باعث ایجاد وقفه و تاخیر در انجام بازرسی های ادارات کل استانی گاز شده است و شرکت های بازرسی نیز با تاخیر یا عدم انجام تعهدات از طرف ارکان شرکت گاز مواجه شده اند.
۴. **خروج کارشناسان متخصص و مجرب از فعالیت:** بسیاری از شرکت های بازرسی با اجرای این دستورالعمل در سطح ملی و بین المللی از انعقاد قرارداد و کار کردن با شرکت ملی گاز ایران منصرف شده اند که این مهم باعث مغفول ماندن بخش بزرگی از ظرفیت حرفه ای کشور در این صنعت مهم و استراتژیک گردیده است.
۵. **کاهش استقلال شرکت های بازرسی:** جهت اجرای این دستورالعمل، شرکت ملی گاز الزاماتی را در دستور کار خود قرار داده است از جمله اینکه کنترل و پایش بازرسان در محل انجام خدمات بازرسی با استفاده از نرم افزار پیشنهادی آن مجموعه است که علاوه بر ایجاد هزینه های مرتبط با پیاده سازی این ساختار، مسئولیت پذیری و پاسخگویی شرکت های بازرسی را در قبال ارائه خدمات خود تحت الشعاع قرار داده و اصولاً بی معنی کرده است. لازم به توضیح است که طبق بند ۴-۱-۶ استاندارد ۱۷۰۲۰ که مربوط به الزامات استقلال و بی طرفی شرکت های بازرسی است؛ اینگونه شرکت ها بایستی استقلال داشته باشند که اجرای این دستورالعمل (برگزاری آزمون، پایش

بازرسان در محل، نظارت مستمر شرکت‌های گاز بر عملکرد بازرسان و... با توجه به اینکه شرکت ملی گاز در بسیاری مواقع خود یک طرف قرارداد خرید و فروش کالا می باشد، با الزام استقلال و بی طرفی بازرسان شخص ثالث در تعارض است.

۶. **صدور مجوز بدون ثبت در درگاه ملی مجوز:** اجرای این دستورالعمل به منزله صدور مجوز فعالیت شرکت‌های بازرسی در شرکت ملی گاز است که بدون داشتن آن، امکان انجام فعالیت بازرسی از شرکت متقاضی سلب می شود و در درگاه ملی مجوزها نیز به ارائه گواهی شرکت ملی گاز در شرایط صدور مجوز بازرسی اشاره شده است که این موضوع برای متقاضیان دارای ابهام است زیرا مرجع صادرکننده مجوز بازرسی سازمان ملی استاندارد اعلام شده است لیکن گواهی های سایر دستگاه ها نیز مورد نیاز است.^۳

۷. **اختلال در فرایند تایید صلاحیت و ایجاد انحصار:** بنا بر اظهار فعالان اقتصادی در این حوزه به برخی شرکت ها که در نوبت تایید صلاحیت مرکز ملی تایید صلاحیت هستند، از طرف واحد بازرسی فنی شرکت ملی گاز ایران اعلام شده که نظر به عدم تمدید گواهینامه مرکز ملی تایید صلاحیت، گواهینامه شرکت ملی گاز خود را عودت دهند.

۸. **تضاد منافع:** شرکت ملی گاز به نام ارزیابی صلاحیت روند کامل تایید صلاحیت را انجام می دهد. با توجه به اینکه شرکت گاز نقش کارفرمایی داشته و نقش ثالث ندارد، نمی تواند تایید صلاحیت را انجام دهد. لازم به ذکر است که تنها مرجع تایید صلاحیت کشور، مرکز ملی تایید صلاحیت ایران می باشد.

۹. **ایجاد مانع مضاعف برای فعالیت شرکت‌های مشاوره بازرسی فنی:** مطابق نامه شماره ۲۹۴۵۳۹ مورخ ۱۴۰۱/۱۲/۲۸ وزارت کار و پیرو آن ابلاغ موضوع فوق توسط معاونت مهندسی وزارت نفت چهار شرکت اصلی تابعه طی نامه شماره ۱۴۰۲/۵/۱۷۴ مورخ ۱۴۰۲/۰۱/۰۷ در خصوص عدم شمول شرکت های مشاور بازرسی فنی جهت اخذ گواهینامه صلاحیت ایمنی پیمانکاری تاکید شده است، لیکن بازرسی فنی شرکت ملی گاز ایران در این خصوص به تفسیرهای فردی خود رجوع کرده و کماکان داشتن گواهینامه فوق را علیرغم آنکه مطابق جز (۱۳) از بند (الف) ماده ۲ آیین نامه اجرایی بند ج ماده ۱۲ قانون برگزاری مناقصات، شرکت های بازرسی هیچ فعالیتی در زمینه ساخت، نصب، تعمیر و نگهداری و طراحی ندارند، الزامی می داند. معاونت های دیگر وزارت نفت از جمله شرکت ملی نفت، صنایع ملی پتروشیمی، همگی نامه مربوط و نامه معاون محترم وزیر کار را پذیرفته و به شرکت های تابعه ابلاغ نمودند؛ از جمله هلدینگ خلیج فارس با عنایت به مطالب فوق و از آنجایی که فرایند تایید صلاحیت شرکت ملی گاز ایران، یک موازی کاری با نهادهای مسئول و متولی این امر می باشد و یک مانع کسب و کار در فعالیت شرکت های بازرسی است، لذا جامعه ممیزی و بازرسی ایران از دبیرخانه شورای گفت و گوی دولت و بخش خصوصی درخواست نموده است تا ضمن اجرای اثربخش آئین نامه **تأیید صلاحیت شرکتهای بازرسی کننده و ضوابط بازرسی کالاها**، پیشنهاد **حذف و ابطال دستورالعمل داخلی شرکت ملی گاز** در خصوص ارزیابی شرکت های مشاور بازرسی فنی (شخص ثالث) و خدمات اجرایی بازرسی فنی مورد بررسی در کارگروه تخصصی شورا قرار گیرد.

بخش دوم: مشکلات شرکت های بازرسی ناشی از ارزیابی صلاحیت شرکت های بازرسی فنی و بازرسان فنی توسط شرکت ملی نفت:
براساس تبصره ۱ ماده ۱۸ دستورالعمل احجام و اوزان نفت، پیوست آیین نامه اجرایی تصویب نامه شماره ۵۹۱۲۱/ت/۵۲۹۱۲ هـ مورخ ۱۳۹۵/۰۵/۱۹ هیات وزیران موضوع بند ح ماده ۱ قانون الحاق برخی مواد به قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت (۲) اداره کل نظارت بر

^۳ <https://mojavez.ir/license/95253>

^۴ آیین نامه اجرایی این ماده شامل سازوکار تسویه مساب فرانه داری کل کشور با وزارت نفت از طریق شرکت دولتی تابعه ذی ربا و همپنین قراردادی که وزارت نفت به نمایندگی از طرف دولت با شرکت مزبور در پارهوب مفاد این ماده برای عملیات نفت، گاز، پالایش و پخش منعقد می کند، ظرف مدت سه ماه از تاریخ تصویب این قانون به پیشنهاد مشترک

صادرات و مبادلات نفتی وزارت نفت می تواند برای انجام نظارت و بازرسی مذکور در ماده ۱۸ و همچنین نظارت بر آزمایش های میدانی و دوره ای سیستم های اندازه گیری کمی و کیفی مذکور در ماده ۲۲ دستورالعمل، از خدمات شرکت های بازرسی مستقل نیز استفاده نمایند.

ماده (۱۸) - "اداره کل نظارت" به منظور تأیید صحت و اعتبار اندازه گیری ها توسط شرکت ملی نفت ایران، شرکت ملی پالایش و پخش فرآورده های نفتی ایران، شرکت ملی گاز ایران و شرکت ملی صنایع پتروشیمی در مبادی مذکور در این دستورالعمل، موظف است نظارت مستمر در خصوص اندازه گیری های جداول شماره ۱، ۲، ۳، ۴، ۵، ۶ و ۷ داشته باشد. در خصوص اندازه گیری های جداول شماره ۲، ۳، ۴، ۵، ۶ و ۱۰ نظارت آنها حسب مورد بر اساس بازرسی های غیر مستمر و صرفاً در چارچوب انطباق روشهای اندازه گیری با استانداردهای مربوطه می باشد.

تبصره ۱ - "اداره کل نظارت" می تواند برای انجام نظارت و بازرسی های فوق و همچنین نظارت بر آزمایش میدانی دوره ای سیستمهای اندازه گیری کمی و کیفی مذکور ماده ۲۲ این دستورالعمل، از خدمات شرکتهای بازرسی مستقل نیز استفاده نماید. بوجه مورد نیاز جهت استفاده از خدمات این شرکتهای حسب مورد بر صده شرکتهای نظارت شونده می باشد. کلیه مفاد بر کمی و کیفی و گزارشات ارائه شده توسط این شرکتهای بایستی به تأیید نهایی "اداره کل نظارت" برسد.

به نظر می رسد در راستای اجرای این دستورالعمل، اداره کل نظارت بر صادرات و مبادلات نفتی وزارت نفت دستورالعمل دیگری را تحت عنوان نحوه تأیید صلاحیت شرکت های بازرسی مستقل و برگزاری آزمون های ادواری کارشناسان را (با شماره مدرک SPEDT-MS-INSPECT-021 مورخ ۱۳۹۸/۰۵/۳۱) تدوین و اجرا نموده است. طبق این دستورالعمل به منظور انجام امور مربوط به عملیات بازرسی کمی و کیفی محموله های نفتی، کالیبراسیون انواع مخازن ذخیره، کالیبراسیون سیستم های اندازه گیری و آزمایش کیفیت مواد نفتی، شرکت های بازرسی مستقل که از طرف این اداره کل بر اساس مراحل مذکور احراز صلاحیت شده باشند، می توانند نسبت به صدور گواهینامه های کالیبراسیون و سایر خدمات مورد نیاز در زمینه کمی و کیفی محموله های نفتی اقدام نمایند؛ لیکن از نگاه فعالان بخش خصوصی در این حوزه این رویه و دستورالعمل مشکلات و ایراداتی به شرح ذیل دارد:

۱- فرصت سوزی اقتصادی ناشی از اختلال در ارتقاء توان علمی و عملی کارشناسان فنی شرکتهای بازرسی: طبق این دستورالعمل و رویه موجود، شرکت های بازرسی پرسنل فنی خود را که معمولاً از بین فارغ التحصیلان دانشگاهی در مقطع کارشناسی و یا بالاتر در رشته های مرتبط با زمینه بازرسی را انتخاب نموده و پس از انجام مصاحبه های علمی و بررسی عدم سوء پیشینه و اخذ تأییدیه های حسن انجام کار به استخدام خود درآورده و جهت تأیید سازمان حراست وزارت نفت و صدور کارت کمک بازرسی به اداره کل نظارت بر صادرات و مبادلات نفتی وزارت نفت معرفی می نمایند. در حال حاضر کمک بازرسی پس از دریافت آموزش های مختلف فنی، ایمنی، تئوری و عملیاتی جهت شرکت در آزمون های اداره کل نظارت (که قبلاً به صورت سالیانه برگزار می شد) معرفی می گردند و در صورت موفقیت در آزمون های مذکور به سمت بازرسی مستقل ارتقاء می یابند. اما در حال حاضر حدود ۵ سال است که اداره کل نظارت آزمونی برگزار نموده است و شرکت های بازرسی امکان ارتقاء پرسنلی که توانایی

وزارتخانه های نفت، امور اقتصادی و دارایی و سازمان مدیریت و برنامه ریزی کشور به تصویب هیأت وزیران می رسد. دستورالعمل های مسابرداری لازم به نمودی که آثار تولید و فروش نفت خام و میعانات گازی در دفاتر قانونی و مساب سود و زیان شرکتهای دولتی تابع ذی ربا وزارت نفت انعکاس داشته باشد به پیشنهاد وزارت نفت و تأیید وزارت امور اقتصادی و دارایی تهیه و ابلاغ می شود.

آشنایی با اهم وظایف و مسئولیت های اداره کل (ارائه شده در سایت این اداره): پیوست شماره ۳

علمی و عملی انجام امور بازرسی دارند را نداشته و این رویه به دلیل طولانی شدن مدت زمان استخدام پرسنل در سمت کمک بازرسی موجبات ضرر و زیان شرکت های بازرسی را فراهم آورده است.

لازم به ذکر است این رویه منجر به بی انگیزه شدن پرسنل فنی و گاهاً انصراف از ادامه همکاری نامبردگان با شرکت های بازرسی شده است که تعدادی از این شرکت ها به دلیل در استخدام نداشتن نیروی دارای کارت بازرسی صادره توسط اداره کل نظارت، از شرکت در مناقصات و پروژه های بازرسی محروم هستند.

۲- مغایرتهای حقوقی، فنی و تضاد منافع در دستورالعمل: در حال حاضر در اجرای تبصره ۱ ماده ۱۸ دستورالعمل احجام و اوزان نفت و دستورالعمل نحوه تایید صلاحیت شرکت های بازرسی مستقل و برگزاری آزمون های ادواری کارشناسان، سه مغایرت وجود دارد:

الف) در تبصره ۱ ماده ۱۸ دستورالعمل قید شده است که اداره کل نظارت می تواند به منظور تایید صحت و اعتبار اندازه گیری هایی که به عهده ایشان گذاشته شده است از خدمات شرکت های بازرسی نیز استفاده نماید. در صورتی که در حال حاضر شرکت های بازرسی از طرف خریداران، فروشندگان، حمل کنندگان و یا هر طرف دیگر که در قرارداد دخیل باشند برای انجام بازرسی و اندازه گیری انتخاب می شوند و خدمات و گزارش های مربوطه را به آنان ارائه می نمایند و اصولاً وظایفی از طرف اداره کل نظارت به شرکت های بازرسی محول نشده است که مشمول دستورالعمل تایید صلاحیت فوق الذکر گردد؛ لذا تبصره ماده ۱۸ دستورالعمل برای مواردی کاربرد دارد که وظایفی از طرف اداره نظارت به شرکت های بازرسی سپرده شود و قابل تعمیم به خدماتی که شرکت های بازرسی مستقل به شرکت های طرف قرارداد با وزارت نفت ارائه می دهند، نمی باشد.

ب) در تبصره ۱ ماده ۱۸ دستورالعمل اشاره نشده است که اداره کل نظارت می تواند صلاحیت فنی بازرسان شرکت های متقاضی ارائه خدمات بازرسی کمی و کیفی مواد نفتی را طی برگزاری آزمون های دوره ای احراز نماید و این کار اصولاً منطقی نمی باشد؛ زیرا مسئولیت حقوقی صحت و سقم گزارشات بازرسان مستقل به عهده شرکت های بازرسی می باشد و چنانچه خطایی در نحوه سنجش و اندازه گیری و یا بازرسی صورت پذیرد، شرکت مربوطه ملزم به پاسخگویی به مشتریان است و اداره کل نظارت نیز می تواند در صورت مشاهده موارد مغایر با استانداردهای مربوطه، گزارشات نادرست را نپذیرد.

ج) شرکت های بازرسی اصولاً توسط شرکت های نفتی مورد ممیزی و تایید صلاحیت قرار نمی گیرند ولی این رویه توسط وزارت نفت انجام گرفته است؛ در صورتی که مطابق استاندارد ایزو ۱۷۰۲۰ شرکت های بازرسی می بایست استقلال داشته باشند و برگزاری آزمون های ادواری بازرسان توسط وزارت نفت به منظور تایید صلاحیت شرکت های بازرسی به دلیل اینکه شرکت ملی نفت خود به عنوان یک طرف قرارداد خرید یا فروش محصولات ذینفع مبادلات نفتی می باشد، در تضاد منافع با عملکرد شرکت های بازرسی است. همچنین از نگاه فعالان بخش خصوصی در این حوزه منظور از بررسی شرکت ها و پرسنل آن ها، صرفاً بررسی حراستی و دریافت مجوز ورود به تاسیسات و پایانه های نفتی است. لازم به ذکر است که کارت های بازرسی صادره توسط اداره نظارت از ابتدای تاسیس تاکنون ممهور به مهر حراست وزارت نفت هستند.

۳- صدور مجوز بدون ثبت در درگاه ملی مجوز: اجرای این دستورالعمل به منزله صدور مجوز فعالیت شرکت های بازرسی در اداره کل نظارت بر صادرات و مبادلات نفتی وزارت نفت است که بدون داشتن کارت نفت، امکان انجام فعالیت بازرسی از شرکت متقاضی سلب می شود و در درگاه ملی مجوزها نیز به ارائه کارت نفت در شرایط صدور مجوز بازرسی اشاره شده است که این موضوع برای متقاضیان دارای ابهام است زیرا مرجع صادرکننده مجوز بازرسی سازمان ملی استاندارد اعلام شده است.

با عنایت به مطاب فوق، جامعه ممیزی و بازرسی ایران از دبیرخانه شورای گفت و گوی دولت و بخش خصوصی درخواست نموده است تا ضمن اجرای اثربخش آئین نامه تأیید صلاحیت شرکتهای بازرسی کننده و ضوابط بازرسی کالاها، پیشنهاد حذف و ابطال دستورالعمل نحوه تأیید صلاحیت شرکت های بازرسی مستقل و برگزاری آزمون های ادواری کارشناسان مورد بررسی در کارگروه تخصصی شورا قرار گیرد.

پیوست شماره ۱:

آشنایی مختصری با هیئت ارزیاب مرکز ملی تایید صلاحیت سازمان ملی استاندارد

بر اساس آیین نامه درخواست تأیید صلاحیت شرکت‌های بازرسی کننده داخلی و خارجی، به منظور بررسی موضوعات مرتبط با تأیید صلاحیت، بررسی عملکرد و ارزیابی شرکت‌های بازرسی کننده، هیئت ارزیاب با ترکیب معاون نظارت بر اجرای استاندارد و سیستم‌های کیفیت سازمان (رئیس)، مدیرکل بازرسی کالا و امور صادرات و واردات سازمان (دبیر و بدون حق رأی)، نماینده وزارت بازرگانی، نماینده گمرک، نماینده بانک مرکزی، نماینده اتاق بازرگانی، صنایع و معادن ایران، نماینده دستگاه مربوط حسب مورد با دعوت هیئت ارزیاب و رئیس جامعه ممیزی و بازرسی ایران و یک نفر کارشناس صاحب نظر در امور بازرسی کالا به انتخاب رییس سازمان تشکیل می‌شود. وظایف و مسئولیت‌های هیئت ارزیاب شامل؛ تأیید صلاحیت شرکت‌های بازرسی کننده، تعیین مبلغ و شرایط ضمانت‌نامه بانکی، تعیین مبلغ هزینه کارمزد خدماتی سازمان، بررسی و اعمال نظر به عنوان تنها مرجع تصمیم‌گیری در مورد تمدید یا ضبط ضمانت‌نامه تودیع شده توسط شرکت‌های بازرسی کننده، بررسی و رسیدگی به شکایت خریدار یا جانشین او، اعزام کارشناسان خبره برای ممیزی از سیستم‌های مدیریتی و بازدید امکانات فنی شرکت‌های بازرسی کننده، شعب و نمایندگی‌های ایشان در مناطق عملیاتی به صورت موردی و بررسی گزارشات تهیه شده می‌شود.

بر این اساس، جلسات هیئت ارزیاب با ارسال دعوتنامه رسمی از سوی دبیر هیئت ارزیاب و با دستور کار مشخص تشکیل می‌شود. همچنین جلسات هیئت ارزیاب در خصوص تأیید صلاحیت شرکت‌های بازرسی و سایر تصمیمات با حضور حداقل پنج نفر که ترجیحاً سه نفر آنها از اعضای خارج از سازمان می‌باشد رسمیت می‌یابد و تصمیمات با نصف به اضافه یک آرا حاضر، اتخاذ می‌شود و در خصوص بررسی تخلفات شرکت‌های بازرسی و اعلام برخوردهای مربوط با حضور حداقل هفت نفر رسمیت می‌یابد و تصمیمات با آرا حداقل پنج نفر اتخاذ می‌شود. صورتجلسات مصوبات هیئت ارزیاب باید به امضای کلیه اعضای حاضر در جلسه رسیده و پس از امضای دبیر هیئت ارزیاب ابلاغ می‌شود.

مدت اعتبار پروانه تأیید صلاحیت، یکسال است و تمدید آن مشروط به اجرای دقیق وظایف و تعهدات ناشی از آن به تشخیص هیئت ارزیاب می‌باشد. بر اساس این آیین نامه، وظایف و مسئولیت‌های شرکت‌های بازرسی کننده در قبال خریداری مواردی از قبیل اقدام به انجام بازرسی کالا و خدمات براساس مفاد قرارداد بازرسی و ضوابط دامنه بازرسی، اعمال دقت و مهارت لازم در انجام خدمات بازرسی و نظارت ممیزی دقیق، پاسخگو بودن در صورت اثبات قصور یا تقصیر در قبال کمیت و کیفیت کالا، عدم صدور گواهینامه بازرسی در صورت بروز اشکال در انجام بازرسی یا بروز اختلاف در ویژگی‌های کالا و خدمات با شرایط قرارداد خرید صدور گواهینامه بازرسی در سربرگ اصلی شرکت در صورت انجام بازرسی و اقدام به صدور گواهی بازرسی طبق ضوابط سازمان را شامل می‌شود. متقاضیان تأیید صلاحیت برای بازرسی کالاهای وارداتی و صادراتی جهت ارزیابی، صدور، تمدید، توسعه دامنه فعالیت و تجدید پروانه تأیید صلاحیت بازرسی و به منظور فراهم نمودن امکانات لازم جهت نظارت سازمان بر عملکرد شرکت بازرسی باید مبالغی را بر اساس مقررات پرداخت کنند.

لازم به ذکر است دامنه فعالیت بازرسی برای کالاهای وارداتی، صادراتی و داخلی در ۵ گروه مواد غذایی، محصولات کشاورزی و روغن گیاهی، نفت و مواد نفتی و پتروشیمی، مواد معدنی، کالاهای مصرفی و کالاهای صنعتی می‌باشد.

پیوست شماره ۲:

آشنایی مختصری با استاندارد ایزو ۱۷۰۲۰

استاندارد ایزو ۱۷۰۲۰ توسط کمیته بین المللی ISO برای ارزیابی انطباق (CASCO) تهیه شده است. این استاندارد بین المللی با هدف ارتقاء اطمینان به مراکزی که بازرسی می کنند، منتشر شده است. نهادهای بازرسی باید به منظور ارائه اطلاعات در مورد انطباق موارد بازرسی شده با مقررات، استانداردها، مشخصات، طرح‌های مورد بازرسی یا قراردادهای بابت مشتری‌های خصوصی، سازمان‌های والد آنها یا مقامات، ارزیابی‌هایی را انجام دهند. پارامترهای بازرسی شامل موضوعاتی از قبیل کمیت، کیفیت، ایمنی، تناسب با اهداف و تداوم حفظ ایمنی تاسیسات یا سیستم‌ها می‌باشند. الزامات عمومی ای که این نهادها باید با آن انطباق داشته باشند تا خدمات آنها توسط مشتریان و مراجع نظارتی پذیرفته شود در این استاندارد بین‌المللی آورده شده است. این استاندارد بین المللی می‌تواند به عنوان یک سند مورد نیاز برای اعتباربخشی یا ارزیابی فعالیت‌های بازرسی مورد استفاده قرار گیرد. این مجموعه از الزامات را می‌توان در مورد بخش‌های خاص تفسیر کرد. طرح اعتبار سنجی برای این نهادها شناخت رسمی از درستی و قابلیت اطمینان خدمات یک سازمان بازرسی را فراهم می‌کند. اجرای صحیح ایزو ۱۷۰۲۰ برای نگهداری کلی ماشین‌آلات، کارخانه‌ها، ابزارها، زیرساخت‌ها، فرآیندها و سیستم‌ها بسیار مهم است. اعتباربخشی نهادهای بازرسی، بر صلاحیت فنی سیستم مدیریت کیفیت نظارت می‌کند و دستورالعمل‌هایی را برای دستیابی به فرآیندهای بازرسی مداوم و دقیق ارائه می‌دهد. استاندارد بین المللی ایزو ۱۷۰۲۰ حاوی الزامات مربوط به صلاحیت دستگاه‌های انجام بازرسی و بی‌طرفی و ثبات فعالیت‌های بازرسی آنها است. این استاندارد در مورد نهادهای بازرسی از نوع A, B یا C مطابق با استاندارد بین المللی اعمال می‌شود و در مورد هر مرحله از بازرسی صدق می‌کند. مراحل بازرسی شامل مرحله طراحی، بررسی نوع، بازرسی اولیه، بازرسی در هنگام ارائه خدمات یا نظارت است.

استاندارد بین المللی ایزو ۱۷۰۲۰، فعالیت‌های نهادهای بازرسی را شامل می‌شود که کار آنها می‌تواند شامل بررسی مواد، محصولات، نصب‌ها، دستگاهها، ماشین‌آلات، کارخانجات، فرآیندها، مراحل کار یا خدمات و تعیین تطابق همه موارد مذکور با الزامات و گزارش بعدی نتایج این فعالیت‌ها به مشتریان و در صورت لزوم، به مقامات می‌باشد. بازرسی می‌تواند مربوط به تمام مراحل طول عمر موارد ذکر شده از جمله مرحله طراحی باشد. چنین اقداماتی معمولاً در انجام بازرسی، به ویژه هنگام ارزیابی انطباق با الزامات عمومی، به اجرای قضاوت حرفه‌ای نیاز دارد. فعالیت‌های بازرسی عموماً با انجام تست‌ها و صدور گواهی‌نامه‌ها همپوشانی دارند وقتی که دارای ویژگی‌های مشترک باشند؛ اما یک تفاوت مهم در این است که بسیاری از انواع بازرسی، شامل قضاوت‌های حرفه‌ای برای تعیین صلاحیت در برابر الزامات عمومی است، به همین دلیل مراکز بازرسی به صلاحیت لازم برای انجام این کار نیاز دارند. بازرسی می‌تواند فعالیتی باشد که در یک فرآیند بزرگ‌تر جاسازی شده است. برای مثال، بازرسی را می‌توان به عنوان یک فعالیت نظارتی در طرح صدور گواهی‌نامه محصول مورد استفاده قرار داد. بازرسی می‌تواند فعالیتی قبل از تعمیر باشد که به سادگی اطلاعات مربوط به بازرسی را بدون تعیین انطباق با نیازمندی‌ها ارائه نماید. در چنین مواردی ممکن است تفسیر بیشتری مورد نیاز باشد. طبقه‌بندی مراکز بازرسی به عنوان نوع A, B یا C اساساً معیاری برای استقلال آنها است. استقلال کامل یک مرکز بازرسی می‌تواند اعتماد مشتریان را با توجه به توانایی لازم برای انجام بازرسی با رعایت بی‌طرفی، تقویت کند.

پیوست شماره ۳:

آشنایی مختصر با با اهم وظایف اداره کل نظارت بر صادرات و مبادلات نفتی وزارت نفت (ارائه شده در سایت این اداره)

اداره کل نظارت بر صادرات و مبادلات مواد نفتی یکی از ادارات ستادی وزارت نفت می باشد که با توجه به وظایف نظارت حاکمیتی مستقیماً زیر نظر وزیر نفت فعالیت نموده و به نمایندگی از طرف دولت بصورت مستمر تمام اندازه گیری های کمی و کیفی و سیستم های اندازه گیری را نظارت می نماید و انجام وظایف زیر را به عهده دارد:

- اعمال نظارت های حاکمیتی لازم بر عملیات اندازه گیری کمی و کیفی فرآورده های هیدروکربوری در کلیه شرکت های اصلی و تابعه وزارت نفت
- بررسی و اعلام سیاست های دولت در خصوص نحوه نظارت بر اندازه گیری و کنترل های کمی و کیفی از طریق دستورالعمل سالیانه اوزان و احجام کشور
- نظارت بر طرح های تجهیز و به روز رسانی کلیه سامانه های اندازه گیری دقیق خودکار در مبادی تحویل و تحول صنعت نفت و مانیتورینگ آن در ستاد وزارت نفت
- هدایت و برنامه ریزی جهت به کارگیری فن آوری های جدید اندازه گیری و کنترل کیفی مواد هیدروکربوری در آزمایشگاه ها به منظور حفظ استانداردهای مرتبط
- بررسی و اعلام نظر در خصوص مشخصات فنی پروژه های مربوط به سامانه های اندازه گیری در شرکت های اصلی و تابعه وزارت نفت
- نظارت بر نحوه انجام آزمایشات کارخانه ای و آزمایشات میدانی سامانه های اندازه گیری کمی و کیفی
- نظارت بر کالیبراسیون سالانه و دوره ای سامانه های اندازه گیری دینامیکی و مخازن ذخیره سازی مواد هیدروکربوری و تأیید نتایج کالیبراسیون آنها
- تهیه و ارائه گزارش تحلیلی صادرات/ واردات نفت خام و فرآورده های نفتی
- اعمال حکمیت ، تصویب و اعلام رأی نهائی در موارد بروز اختلاف و مغایرت مقادیر کمی و کیفی در تحویل و تحول مواد نفتی متبادله بین شرکت های تحت پوشش وزارت نفت و قراردادهای فروش مواد نفتی
- تدوین و ابلاغ دستورالعمل ها و استانداردهای کنترل کمی و کیفی مورد نیاز شرکت های تابعه وزارت نفت
- مدیریت و ساماندهی فرآیند ارزیابی صلاحیت حرفه ای شرکت های بازرسی مستقل در زمینه بازرسی کشتی، کالیبراسیون مخازن ذخیره و کالیبراسیون سامانه های اندازه گیری خودکار مواد هیدروکربوری از طریق برگزاری آزمون و صدور مجوز فعالیت های مربوطه
- تأیید صلاحیت مراکز کالیبراسیون سیستم های اندازه گیری مواد هیدروکربوری و نظارت مستمر بر فعالیت آنها
- تأیید تجهیزات سامانه های اندازه گیری کمی و کیفی ساخت داخل